

Upravništvo Ljubljana, Knafljeva 6
— Telefon številke 3122, 3123, 3124,
3125, 3126

Inzeratni oddetek: Ljubljana, Seien-
burgova ul. — Tel. 3492 in 3392.
Podružnica Maribor: Grajski trg
št. 7 — Telefon 2455.

Podružnica Celje: Kocenova ulica 2
Telefon št. 190.

Računi pri post. ček. zavodih: Ljub-
ljana št. 17.749.

Izhaja vsak dan razen ponedeljka.
Naročnina znaša mesečno 30 din.
Za prejemstvo 50 din.

Uredništvo:

Ljubljana, Knafljeva ulica 6, telefon
3122, 3123, 3124, 3125, 3126; Maribor,
Grajski trg št. 7, telefon št. 2455
Celje, Strossmayerjeva ulica št. 1,
telefon št. 65

Rokopisni se ne vračajo

JUTRO

Poročilo vrhovne komande z dne 9. aprila

Neprijatelj je danes z močnimi oklopnimi in motoriziranimi trupami nadaljeval napad v smeri od Pirota in z velikimi izgubami zavzel Niš.

Prav tako je zavzel Uroševac

po ljuti obrambi naših čet. Naša ofenziva v Albaniji se polno razvija. Aktivnost obojestranskega letalstva je zaradi slabega vremena ovirana.

Nemško vojno poročilo

Berlin, 10. Nemški radio poroča: Nemška letala so napadla južno Anglijo in Southampton. V ostrem letalskem boju proti angleški trgovski paroplovbi so nemška letala potopila 9 trgovskih ladij v skupni tonazi 49.000 ton, 5 nadaljnjih ladij in en angleški rušilec so bili hudo poškodovani.

Sovražna letala so v minuli noči napadla severno Nemčijo. Napadeno je bilo tudi glavno mesto Berlin, kjer so sovražna letala prizadejala z razstrelilnimi in vžigalnimi bombami dokaj škodo. V središču mesta so bile hudo prizadejane kulturne ustanove in muzeji. Povzročena škoda je velika, žrtve med prebivalstvom na ranjenih in mrtvih pa so zelo malobrevilne. Sovražna letala so napadla tudi Emden in Bremen kakor tudi druge točke

v severni Nemčiji. Sedem sovražnikovih letal je bilo sestreljenih, nadalje eno bojno letalo nad zasedenim ozemljem. V Skoplju je naše letalsko orožje izdatno poseglo v boj in je napadlo in razkropilo vojaške kolone. Na poti iz Newyorka na Angleško je bila uničena ena velika tovorna ladja. Na Grškem in v Jugoslaviji nadaljujejo Nemci z bliskovito taktiko. Povsod na Bolgarskem so bile nemške vojaške kolone sprejete od prebivalstva z nepopisno navdušenjem.

Razstreljen most čez Muro
Budimpešta, 10. aprila. (DNB) MTR poroča iz Velike Kanže, da so Jugoslovenci razstrelili most čez Muro pri Lendavi.

Vojne operacije v Afriki

Nekje v Italiji, 10. aprila. Današnji komunikacijski italijanskega vrhovnega vojnega poveljstva pravi o vojnih dogodkih v Afriki:

Cirenajka: Sovražnik si zamenjuje prizadeva izogniti se obkrožitvi, ki so jo dovršile italijansko-nemške čete, prodirajoč od obale in južno od Gebela, s ciljem, da se združijo. Zaplenjenega je bilo mnogo vojnega materiala. Med ujetniki je bilo razen nad 2000 med naštetih tudi 6 generalov in mnogo višjih častnikov. Naši letalski odredi so napadli sovražnikove ladje ter povzročili velikanske požare v lučki Tobruk. Dve naši letali se nista vrnila in onorišča, eno angleško letalo pa je bilo sestreljeno.

Vzhodna Afrika: Pod pritiskom nadmočnih sovražnikovih čet in po pogumni obrambi je padla Masaua. Luka je bila opuščena. Vse naprave so bile uničene.

V vzhodnem delu Sredozemskega morja je neka naša podmornica pod poveljstvom kapitana Doménica Romana torpedirala neko sovražno križarko, razreda »Liverpool«.

London, 10. aprila. (Un. Press) Tu so se danes razširile še nepotrjene vesti, da so italijanske in nemške čete v svoji ofenzivi proti vzhodu spet zasedle Tobruk. Enake vesti so bile objavljene tudi preko radijskih postaj v Zedinjenih državah. Službenega potrdila za te vesti doslej ni.

Vsem šolam v dravski banovini

Ker je bil z odlokom ministrstva za prosveto na vseh šolah do nadaljnjega odredbe pouk ustavljen, odreja kr. banska uprava, da se zaradi izrednih razmer izdajo učencem letna spričevala, datirana s 1. aprilom 1941. Letne ocene naj se s primerno uvidenostjo določijo na sejah razrednih učiteljskih zborov, ki jih sklicujejo direktorji (upravitelji) ali njih namestniki. Če razredni učiteljski zbor ni popoln, prevzame njegove funkcije celokupni učiteljski zbor. Odsotnim razrednikom naj direktorji (upravitelji) določijo namestnike. Rok za popravne, razredne in privatne izpite se bo določil naknadno; v tem smislu naj se izpolni morebitna pripomba o popravnem izpitu.

Učenci in učence ljudskih šol dobe letna spričevala (odnosno izkaze) skladno z normativnim razpisom XXVIII št. 3 (Uk IV št. 6561/2 z dne 6. V. 1938). Da rati jih je tudi s 1. aprilom 1941.

Srednjim in meščanskim šolam zven Ljubljane razpisuje tiskovine za sprejem Banovinske zaloge šolskih knjig in učil sama na račun

Medsebojna pomoč pri poljskem delu

Nenadoma je zavladalo veliko pomnjanje delovnih moči, da ni mogoče obdelati polja. Povsod je premalo ljudi in živine, zlasti pa to občuti tudi najbolj ljubljanska okolica in na poljedelci, ki so ljubljanski občani.

Meščanstvo se mora zavedati, da ne bo kruha in drugih živil, če naš poljedelec ne bo mogel obdelati polja. Enako se pa morajo zavedati posestniki polja, da brez medsebojne pomoči ne bo mogoče obdelati njiv. Zato naj vsi posestniki kmetijskih gospodarstev sosesko za skupno laž in pomagajo vsi soseski njivo kakor svojo. V prvi vrsti je na dolžnost moških, da pomagajo z nasveti, z delom in z živino žene, ki so ostale same na domačiji. Brez odlašanja naj se sosesje takoj dozovore, kako bodo skupno obdelali vse polje, kako bodo skupno pokosili in spravili seno, kako bodo po vrsti skupno zorali vse njive, jih dalje obdelovali in skupno pospravili letino. Posamezne soseske naj razdele vse poljsko delo tako, da niti košček zemlje ne bo ostal neobdelan. Ni treba dosti premišljevat, kajera zemljišča naj sosesme v njive ali kateri pašnik naj zboljšajo v travnik ali njivo saj se morajo spominjati, koliko sveta je bilo obdelane v najhujših letih minule svetovne vojne. Z medsebojno pomočjo bodo vsaj toliko lahko obdelali in pridelali kakor tedaj.

se pa Ljubljancani lahko zanesemo samo na svoje sosesbance — rojčelince in na bližnjo okolico. V glavnem lahko računamo, da bomo imeli za zarotljivo le tisto o hrano, ki nam jo bo pridelala naš sosesba ali okolica. Zato naj se pa meščani radi in že zaradi svoje lastne koristi ponudijo poljedelcem-sosesbancem za kršinskih delo. Sleherna pomoč nam bo že pri zbiranju dela povrnila z zavestjo da se nam ni treba bati najhujšega. Nikar ne mislimo, da samo korenjak lahko pomaga pri kmetičem delu, nač se pa ponudimo poljedelcem in oni bodo že našli za vsakega posameznika vsem nam kršinsko delo. Iz drugih držav nam je znano, kako šolska mladina, dijaštvo, akademsko izobraženi ljudje in najrazličnejši stanoviti s uspehom pomagajo pridelovati hrano in si s tem utrjujejo tudi svoje zdravje. Najbolj razvijena gospodstva bo spoznala nove pojmo polna neznane užitke, ki jih kmetič delo nudi meščanom. Vse nas bo okrepila tolažilna zavest, da smo v najhujših časih sterili dolžnost — vsak po svojih močeh.

Admiral Scheer v Indijskem oceanu

New York, 10. aprila. (AR) Kakor poročajo iz Singapure, je poveljnik tamkajšnjega britanskega vojnega brodograja viceadmiral Clayton večeraj izjavil, da je operacijsko področje nemške križarke »Admiral Scheer« zday v Indijskem oceanu. Pred kratkim je nemška križarka tamkaj potopila neko dansko ladjo, katere ime pa ni znano.

Prepoved poslušanja tujih radiopostaj

Banska uprava objavlja: Prepovedano je poslušanje tujih radiopostaj. Kdor bi se prekršil proti tej prepovedi, bo najstrožje kaznovan in poleg tega mu bo aparat odvzet.

Bolgari ne sodelujejo v bojih

Sofija, 10. aprila. (Bolgarska telegrafna agencija) Z merodajnega mesta objavljajo naslednjo službeno ugotovitev: Glede brzojavke Reuterjeve telegrafske agencije, da je jugoslovansko poslaništvo v Turčiji informiralo turško vlado, da se bolgarske čete aktivno udeležujejo sovražnosti proti Jugoslaviji, je bolgarska telegrafna agencija pooblašena izjaviti, da so te informacije popolnoma napačne. Bolgarske čete — kakor je to tudi večeraj izjavil predsednik bolgarske vlade Filov — se nikakor ne udeležujejo napada proti Jugoslaviji.

Varstvo naših interesov v Italiji prevzela Rusija

London, 10. aprila. AFI poroča iz Rima, da bo jugoslovanske interese v Italiji vzela v zaščito Sovjetska zveza.

Nemške čete v Bolgariji

Stockholm, 10. aprila. (DNB) »Dagens Nyheter« objavlja poročilo »United Press« iz Carigrada, da obstoje v Bolgariji štiri skupine nemških čet. Prva skupina ima svoj glavni stan v Svilengradu ob turški meji, druga skupina v Kusendilu ob jugoslovanski meji, tretja je v severni Bolgariji, četrta pa v okolici Sofije. Zadnja skupina pomeni rezervno Nemške zračne sile operativno proti Jugoslaviji z dvema

Angleške skrbi zaradi Balkana

Stockholm, 10. aprila. (SDA) Londonski dopisniki švedskih listov objavljajo informacije iz Londona, po katerih v merodajnih angleških krogih s skrbjo zasledujejo razvoj vojaškega položaja na Balkanu. V teh krogih so mnenja, da je položaj po izgubi Soluna sicer skrajno resen, toda da še vseeno ne daje povoda za kako pretirano bojazn.

Macuška prepričan o hitri zmogi

Moskva, 10. apr. Japonski zunanji ministerec Macuška je izjavil v Moskvi, da trdno pričakuje, da bo Nemčija dosegla hitro zmogo in da bo kmalu vzpostavila na Balkanu miren položaj.

Brazilski listi o vojni na Balkanu

Rio de Janeiro, 10. aprila. (DNB) Razni brazilski listi že zdaj ugotavljajo, da je treba samo Veliki Britaniji pripisovati krivdo na zlomu Jugoslavije in Grčije, ki je po mnenju listov neizbežen. Večerni list »Tarcas«, ki izhaja v Manausu, piše: »Zdaj se vidi, da je Anglija Jugoslaviji in Grčiji obljubila nekaj, kar ne more držati. Šele kasneje bosta obe smrtno zadeti državi spoznali, da sta bili pahnjeni v nesrečo od bankirjev londonske City.«

Ameriška vojna mornarica

Washington, 10. aprila. (DNB) Mornariški odbor ameriškega senata je večeraj odobril predlog, da se stalež moštva vojne mornarice Zedinjenih držav poveča za nadaljnjih 100.000 mošt. Merodajna ameriška oblastva so mnenja, da se bo ta stalež v prihodnjem proračunskem letu s sprejetjem nadaljnjih prostovoljcev v mornariško službo že nadalje dvignil. Član mornariškega ministrstva admiral Nimitz je izjavil, da služi v ameriški mornarici trenutno 200.000 mošt, ko pa bo popolnoma izpopolnjeno brodogve dveh oceanov, bo znašala posadka tega brodogva 532.000 mornarjev in častnikov.

Angliji odstopljene ladje

New York, 10. aprila. (DNB) Kakor poročajo iz Washingtona, je bilo večeraj iz Bele hiše objavljeno, da bo Amerika odstopila Angliji spet 10 ladij za obalno obrambo. Ladje, ki bodo odstopljene, so bile zgrajene v dobi med 1928 in 1932. Tajnik Bele hiše Early je pripomnil, da bodo te ladje najbrže izročene Anglezem na sličen način, kakor so bili svojočasno izročeni ameriški rušilci. Ladje so oborožene le z lahkimimi topovi. Po mnenju Earlyja ni verjetno, da bi bile ladje naknadno močneje oborožene.

Ohranimo red in disciplino!

Poslanica dr. Mačka hrvatskemu narodu

„Jaz ostanem med vami in bom delil z vami vse dobro in zlo“

Zagreb, 10. aprila. Predvečerajšnjem se je vrnil na Hrvatsko predsednik HSS in podpredsednik kr. vlade dr. Vladko Maček. Odšel je na svoj dom v Kupinec, kjer so ga obiskali ban dr. Šubašič ter prvaki HSS dr. Juraj Krnjević in inž. Avgust Košutić. Ob 7. je dr. Maček pred mikrofonom govoril iz Kupinca govor pa je prenašala zagrebska radijska postaja:

»Hrvatski narod! Bratje in sestre!

Vrnil sem se v vašo sredo in vam ob tej priliki rečem naslednje:

Zadela nas je največja nesreča, ki lahko zadene narod, a to je — vojna. To zlo se lahko ublaži samo

na ta način, da bomo složni in disciplinirani. Poslušali ste me doslej v vseh težkih časih in sem siguren, da boste to tudi v bodoče.

Jaz ostanem med vami in bom delil z vami vse dobro in zlo. Razume se, da bom v vsakem poedinem primeru po običajnem načinu dajal navodila bodisi po vaših organizacijah, bodisi po odposlancih, ki bodo narodni zastopniki ali drugi znani prvaki stranke.

Zdaj zahtevam od vas popoln red in disciplino in v vsakem mestu bodisi v hiši ali v vojski. Zaključujem z našim hrvatskim pozdravom: Vera v Boga in seljačka sloga!»

Za sololočno gospodarsko vzajemnost na Hrvatskem

Zagreb, 10. aprila

Do pred tednom dni, tako piše »Jutarnji list«, nismo še bili v vojni. Toda vojna je vohrala vse okrog nas in zadajala našemu gospodarstvu nove naloge. Vsi naši daljnovidni ljudje so poudarjali potrebo po hitrem prilagodevanju našega gospodarstva novim razmeram po svetu. Primer je bil čedalje bolj ogozden in omejevan in čedalje bolj se je čutilo pomanjkanje sirovin. Posledice so bile manjša proizvodnja, cenovni in večja brezposelnost. Polagoma pa se je naše gospodarstvo znašlo in se prilagodilo razmeram okrog nas.

Nepričakovano in brez svoje volje pa

smo se znašli v vojni. »Jutarnji list« poudarja, da ima naše gospodarstvo spet nove naloge, ki se jih mora nemudno lotiti. Tako je v prvi vrsti potrebno zagotoviti zadostno proizvodnjo pravično distribucijo in znesne cene. Gospodarstveniki morajo danes bolj kakor kdaj prej podrediti svoje osebne koristi splošnim potrebam. Prav tako morajo rabniki zmanjšati svoje zahteve na minimum. Disciplinirani je tu na prvem mestu.

Močna roka vodstva, popolno sodelovanje gospodarstvenikov in čim večja discipliniranost konzumentov so prva naloga, ki nam je postavljena v novih razmerah.

Domate vesti

* Nov policijski ravnatelj v Zagrebu. Na predlog bana banovine Hrvatske je bil z ukazom od 5. t. m. imenovan bankni svetnik Rihard Viktor za policijskega ravnatelja v Zagrebu.

* Za novega docenta zagrebske visoke ekonomske-komersialne šole je bil imenovan dr. Nikola Peršič, ki je bil dalje časa asistent dr. Lukasa iz ekonomske geografije. Skupaj sta sestavila naš največji in najboljši atlas in šolsko knjigo, ki jo rabijo vsi maturanti v banovini Hrvatski.

* Dne 9. aprila sta se poročila v St. Vidu nad Ljubljano inž. poručnik Stanko Veblin iz Ljubljane in gdnca Anica Zlata, uradnica iz Ljubljane. Bilo srečno!

* V Zagrebu morajo ostati cene kršinske 50 bile 24. marca. Zagrebsko mestno poglavarstvo je opozorilo producena in trgovce, da je zabranjeno vsako pošiljanje cen nad cene, ki so veljale 24. marca letos. Prepoved se nanaša ne samo na živila in druge življenjske potrebščine, temveč splošno na vse blago. Za kršilce so določene stroge kazni.

* V trgovniški register so se vpisale nastopne tvrdke: Vehovar Franjo, stavbno in umetno mizarstvo v Celju; Hribernik Henrik, trgovina z lesom in gozdni pridniki na delovni Dovžah - Mislinji; C. & D. Hočevar, tovarna gospodarskega orožja v Kamniku; Peter Majdič - Merkur, kovinska industrijska in trgovska družba z o. z. v Kranju.

* Likvidacija. Stavbna zadruga Dijaški počitniški dom v Ljubljani, r. z. z. o. z., je stopila v likvidacijo in poziva upnike, da prijavijo terjatve v štirih mesecih.

* Novi grobovi. Po kratki, mučni bolezni je umrla v 26. letu starosti gdn. Hedviga Hrenova, hči posestnika v Štepanji vasi. — V Ljubljani je preminila ga. Ana Gučkova. Pogreb bo danes ob pol 15. z Zal (kapelica sv. Jakoba) k Sv. Križu. — Dalje je preminil v Ljubljani upokojeni železniški uradnik g. Anton Fabiani. — Ranjnik blag spomin, žalujočim naše iskreno sožalje!

* Evharistični kongres v Zagrebu odložen. Zaradi nepričakovanih novih razmer se evharistični kongres, ki bi se moral vršiti v Zagrebu od 20. do 22. maja, odloži na poznejši čas.

* Tudi v Hrvatski je prepovedano kretanje iz občine v občino. Hrvatski ban dr. Šubašič je podpisal uredbu, po kateri je prepovedano kretanje prebivalstva iz občine v občino brez posebnega dovoljenja. Organizirano je posebno nadzorstvo, ki bo pazilo, da bi se ta določba najstrožje izvajala. Tudi uradniki in uslužbenci, če potujejo bodisi po privatnih ali službenih opravkih iz ene občine v drugo, morajo imeti za to posebno policijsko dovoljenje.

* Mirne noči v Zagrebu. Tudi druga noč je bila v Zagrebu mirna, brez alarma. Zagrebčani se skušajo prilagoditi novemu položaju in mirno opravljajo vsakodnevne posle. Gledališča dajejo predstave že ob 17. uri, kinematografi pa predvajajo svoje predstave samo dvakrat na dan, ob pol 17. in ob tri četrt na 18. uro.

je poročil mladi par. Bolni Franjo je dva dni zatem umrl.

Iz Ljubljane

— Promocija. V Ljubljani je dne 9. aprila promovirala za doct. r. s. filozofije gospa Milena Uršičeva, profesorica na ženski realni gimnaziji v Ljubljani. Cestitamo!

— Smrt marljive služkinje. V Domu služkinj je preminila v 56. letu gdn. Alojzija Lekšetova. Ranjka je skozi 30 let neprestano delala za eno družino in si je pri svoji skromni službi toliko prihranila, da si je zagotovila v Domu služkinj lepo stanovanje za starost. Blag ji spomin!

— Zbiranje kosti. Zaradi vojnih dogodkov in s tem združenimi težavami pri prevozu surovih fosfatov iz prekomorskih pokrajin je pri nas nastalo veliko pomanjkanje fosfatnih gnojil, ki lahko povzročijo nevarno zmanjšanje pridelkov krusnega žita in drugih kmetijskih rastlin. Da bi se temu pomanjkanju vsaj delno opomogli, bi bilo nujno potrebno, če bi za izdelovanje fosfatnih gnojil kalor superfosfata in kostne moke, po vseh mestih in tudi po deželi začeli zbirati kosti. To je erako važno in koristno za producena kakor tudi za konzumenta hrane. Kosti bodo zbirali zastopniki akcijske družbe za kemično industrijo in Ljubljani, ki izdeluje kles iz odpadkov na kostni zdrob za fosfatna gnojila in tudi surovo koščeno moko kot neposredno gnojilo. Poleg teh izdelkov izloča omenjena tvrdka tudi maščobo, ki je neobhodno potrebna surovinar za izdelovanje mila. Zato naj kosti nihče ne sežira ali meče v smeti, temveč jih zbirajte in skrbno hranite. S tem boste pomagali omiliti pomanjkanje prepotrebnih gnojil in mila. Omenjena tvrdka bo zbirala kosti in jih tudi primerno plačala. Kako bo zbiranje in oddajanje organizirano, bo še objavljeno.

— V evangelijski cerkvi bo danes na veliki petek ob 10. dopoldne svečana služba božja. Verniki se pozivajo, naj se zlasti v sedanjem težkem času zberejo okoli svete in večne besede božje, ki nam je bila vedno zavetišče miru — tudi sredi vojne — Pastor Schaffer

— Dražba v mestni zastavilnici, ki bi morala biti 12. aprila, zaradi velike sobote odlože in bo šele v torek 15. aprila.

— Dobro kašo je mestni prekrbovalni urad pričel prodajati na mestni stojnici na Vodnikovem trgu po 8,50 din. Kupec to vsak dan dobi največ 2 kg.

— Lepo sorzična moka je danes mestni prekrbovalni urad d. l. l. ljubljanskim spicerijam. Danes v petek jo bo na prebivalstvo že lahko dobilo v trgovinah na krušne nakaznice po 6,50 din kilogram. Opozarjamo, da je sorzična moka odlična in naj prebivalstvo zato ne odlašaj z nakupom.

— Peziv naštetilja. V ponedeljek dne 7. aprila je bila okoli 11. dopoldne v tramvaju št. 2 na progi proti Mostam pozabljena aktovka temnorjave barve, v kateri so bili dokumenti na ime Gebrijela Pavlič in razno perilo. Pestečni najditelji naj odda aktovko proti nagradi upravi policije ali pa upravi našega lista

— Mesto venca na krsto umrlega notarja gospoda Antona Galletta je daroval generalni direktor Henrik Luckmann Banovinskemu odboru Rdečega križa din 200.

Stik z zemljo in pogled v vesoljstvo

Najvišja znanstvena opazovalnica v Evropi — Ena največjih panoram sveta — 3570 m nad zemljo — Raziskovanje skrivnostnih kozmičnih žarkov

Eno izmed čudes modernih tehnik bo letos znanstveniki obiskovali, ki prihajajo drugače od vseh strani sveta. To je mednarodni raziskovalni zavod za meteorologijo in raziskovanje žarkov v Švici. Na 3500 m visokem, dotlej težko dostopnem vrhu gore Jungfrau se dviga ta najvišja znanstvena opazovalnica v Evropi. Leto dni so potrebovali, da so jo postavili. V nevarnosti za svoje življenje so jo gradili inženirji in delavci. Železnica na Jungfrau je skrbel za prevoz gradbenega materiala, a to še ni bila največja težava, ki jo je bilo treba premagati pri gradnji te hiše znanosti. Ni čudno, da je znašala

menda delaveca na uro toliko, kolikor plačuje drugače na dan delavcem graditeljem predorov za gorske železnice.

Že vožnja z gorsko železnico do višinske opazovalnice je velik doživljanje, še večji tedi, ko dospete za žarčico višino Jungfrauja, kjer se ti odpre ena izmed največjih panoram sveta. Ko sprejmete 200 m dolg skalni predor, ki te privede pred veličastni svetok ledenika Aletscha, obstaneš pred dvigalom, ki te

dvigne v 75 sekundah na vršac Sphinx kjer stoji v višini 3570 m znanstveni zavod. Njegova zgradba sama je resna, izvedena v slogu gorskih domov, tako da se prilaga okolici. Na veliki prosti ploščadi je dana znanosti množica najrazličnejšega opazovalnega dela. Nad vse občutljivi instrumenti beležijo tu vetrove, padavine, temperaturo, vlažnost, a znanstvenikom vsega sveta so na razpolago dragoceni astronomski instrumenti

ter priprave za merjenje skrivnostnih višinskih žarkov. Velika težava je bila že v tem, da so te do skrajnosti občutljive in deloma zelo težke priprave spravili tu sem! Raziskovanje kozmičnih žarkov je ena izmed najvažnejših nalog observatorija na Sphinxu. Izvor teh žarkov je trenutno še velika skrivnost. Vemo le to, da so izraz velikanskih energijskih premen

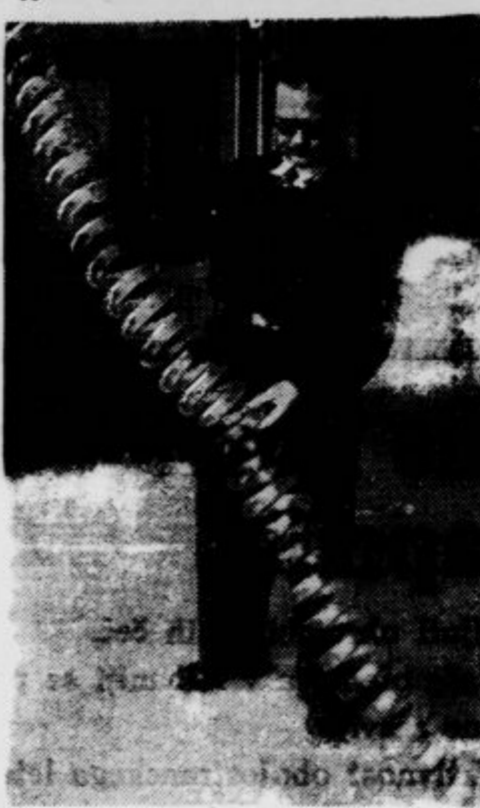
v vesoljstvu, a svojevrstni položaj te opazovalnice daje edinstvene možnosti za njih trajno registriranje in proučevanje. Dolej vemo o teh žarkih, da jih sestavljata dve komponenti. Prva so izredno hitri elektro-

ni, delci sile, ki se ponašajo z nepojmljivo energijo 100 do 100.000 milijonov voltov. Drugo komponento sestavljajo žarki, ki so probojnejši od najtrših Röntgenovih žarkov. Od proučevanja obeh komponent si obeta znanost

sensacionalna odkritja o bistvu snovi in sile. Toda raziskovanje kozmičnih žarkov je samo delo, čeprav eno najvažnejših področij znanstvenega dela v tem zavodu. V ozračju, ki ne pozna čada nižinskih predelov, imajo astronomi možnost, da opazujejo vse z zapletenimi aparaturami dosegljive zvezde, drugi učenjaki proučujejo ozonsko plast v zemeljskem ozračju in sestavo ozračnih plasti sploh,

vprašanja višinskega podnebnja in barve jutranjih in večernih zarij. Aviatika se zanima za meritve zračnih tokov, druge stroke pa za ledne in snežne prilike. Znanost rešuje tukaj lahko najbolj zamotana teoretična vprašanja, a tudi vprašanja praktične vrednosti za turiste in smučarje. Pogled v vesoljstvo in dotik z zemljo, to sta značilnosti modernega znanstvenega zavoda na vrhu Sphinxu.

„Klobasa iz celofana“

Delavec pri izgotovitvi daljšega pramena iz celofana

Najmodernejša podzemna železnica

V New Yorku bodo izročili prometu novo podzemsko železnico pod 56. cesto. Dogradili so jo mesec dni prej, nego je bilo določeno in bo znatno razvnela promet med spodnjim Manhattanom in Times Squareom.

Ta podzemljaska železnica je najmodernejša na svetu. Peroni njenih postaj so tako široke, da morejo po njih ljudje peš do prestopnih postaj drugih prog. Najvažnejše postaje imajo premikajoče se stopnice, ki omogočajo hitrejši promet. Na 4. št. mestna občina je začela istočasno podirati nadzemne železnice, ki ne bodo več obratovalne.

Mesta z električno kurjavo

V Severnem Trøndelagu na Norveškem bodo povečali učinkovitost slapa Fiskuma in velik del električne energije bodo uporabili potem za kurjavo raznih mest. V Oslu bo odedaj kakšnih 1600 stanovanj kurilo z elektriko, v mestih Steinkjeru in Namsosu pa sploh ne bo hiše, v kateri ni ne kurilni z električnim tokom.

Nagradno tekmovanje za nove ideje

Kaj roji po glavah Američanom

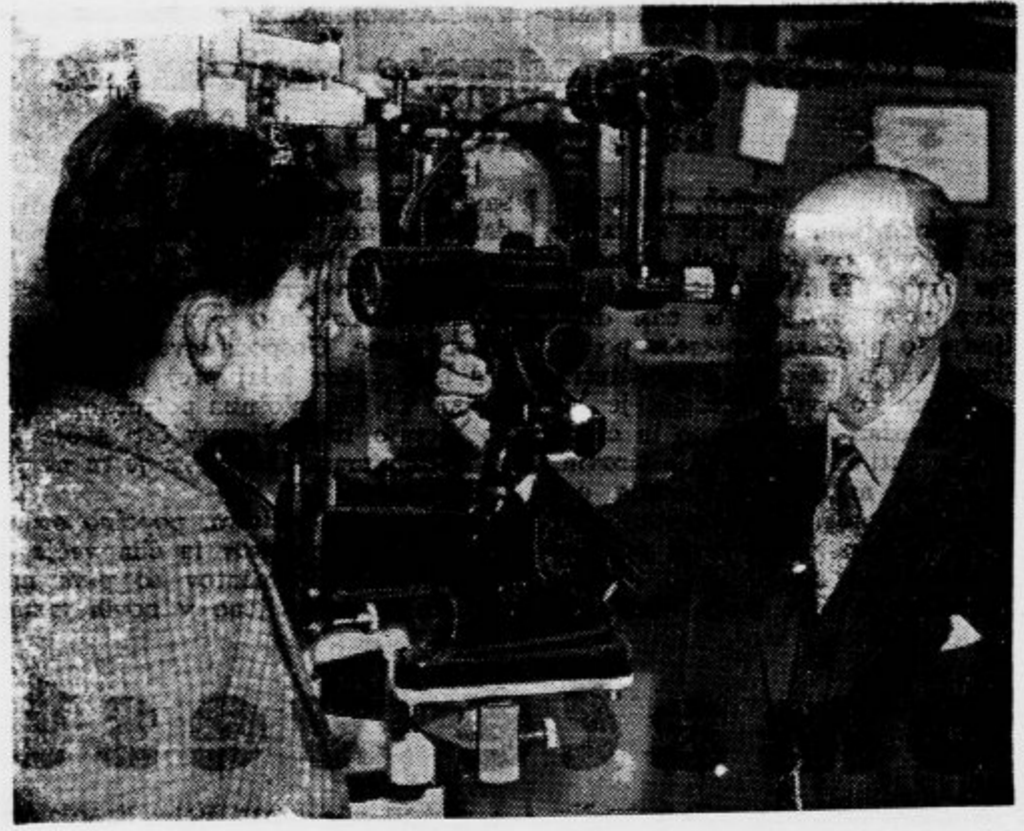
Neka veleblagovniška družba v Ameriki, ki ima svoje podružnice po vseh večjih mestih Zedinjenih držav, se je obrnila v dnevnem tisku na ženske, naj bi s svojim prirojenim praktičnim čutom dale predloge in pobude za izboljšave predmetov vsakdanje rabe. Ker je bil poziv združen z nagradnim natečajem, si Američanke tega niso dale dvakrat reči. Družba je dobila na stotine in stotine pisem z bolj ali manj uporabnimi predlogi. Posebna komisija vsa pisma skrbno pregleduje, uporabni predlogi pridejo pred ožjo komisijo, ki jo sestavljajo samo ženske. Ta odločuje, katera ideja naj bi se uvedla v praksi. Te ideje dobivajo tudi nagrade, a srečne izumiteljice bodo dobivale trajno odstotke od dobičkov, ki jih bo imela družba od novih idej.

Doslej je prišlo v javnost le malo o izboljšavah, ki so jih priznali za uporabne.

Tako je neka ženska predlagala, naj bi sukanec namesto na okrogle lesene valje navijali na četveroglate, kajti če ti pade okrogel na tla, ga lahko iščeš pod posteljo ali omaro. Neka druga ženska je predlagala, naj bi za toaletne potrebščine, ki jih potrebujemo vsak dan, kakor ustno vodo, zobno kremo, britvice in podobno uvedli abonmame, da se občinstvo nauči kupovati te stvari vedno v isti trgovini, kjer bodo potem lahko računali z določeno prodajo in bodo cene lanko nižje. Neka tretja ženska je postavila vsega upoštevanja vreden, toda gotovo težko izvedljiv predlog, naj bi copate in hitro obutev sploh prevlekli s fosforirajočo plastjo, da jih bo v temi lažje dobiti.

Vsak teden bodo sedaj objavili pet sprejetih ter najgnejših predlogov, pa si lahko mislimo, da si ameriške gospodinjice prizadevajo na vse načine, da bi našle še kakšne nove domislilce.

Notranjščina očesa

Ameriški zdravnik za očesne bolezni demonstrira novo napravo, ki omogoča s pomočjo žarkov natančno pregledati notranjščino človeškega očesa.

Razbojniške jame v Rumuniji

Na eni izmed glavnih cest rumunjskega pristaniškega mesta Galaca se je v kmečki voz s konjema vred nenadno vdrl v razpoko, ki se je odprla v zemlji. Kmet je imel komaj še časa, da je skočil v voza in se rešil.

Ko so preiskali tisto mesto so videli, da se je odprl tu najmanj dvajset metrov globok predor, na dnu pa se odkril široko omrežje podzemskih hodnikov, ki so imeli izhode proti morju. Vse kaže, da gre za omrežje jam, ki so jih pred davnim časom izkopali morskimi razbojniki in jih uporabljali kot skrišališča.

A NEKDOTA

Ko je slikar Holbein v Londonu izdeloval sliko ene izmed žen Henrika VIII. je zaprl v svojo delavnico, da bi ga ne mogel nihče motiti. Neki lord pa je hotel umetnika na vsak način videti, pri delu in ga je tako nadlegoval, da se je slikar razjezil in ga vrzel po stopnicah. Ko se je Holbein zavedel, kaj je storil, je pohitel k kralju in ga prosil milosti. Med tem je prišel tudi izdelani lord in je zahteval, naj slikarja strogo kaznujejo. Kralj ju je mirno poslušal. Ko je pa lord začel slikarju groziti, da mu bo zavil vrat, se je kralj razjrdil in mu dejal: »Glejte, da se ga ne dotaknete! Ne pozabite, da lahko v vsakem trenutku iz sedmih kmetov napravim sedem takšnih grofov, kakršni ste vi, a iz sedmih grofov nikoli ne enega slikarja, kakršen je Holbein.«

VSAK DAN ENA

Kadar natakar postane oče... (Everybody's weekly)

Letala v serijah

Nova metoda tvorničarja Forda

Ameriški tvorničar Henry Ford je pozval najboljše strokovnjake za letalsko proizvodnjo v svoje tvornice. Mož je znan kot množestveni graditelj avtomobilov in hoče svoja izkustva iz avtomobilske stroke zdaj prenesti tudi na letalsko področje. Baj je izjavil, da bo nova metoda omogočila ravno polovico prihranka na času v proizvodnji aeroplanov. Novi način gradnje omogoča menda tudi novo uporabo duraluminija. Fordovo odkritje naj bi skratkalo zrevolucioniralo vso sedanjo letalsko proizvodnjo.

Baje se vršijo poskusi za novo fabrikanjo letal v posebnem oddelku Fordovih tvornic na River Rouge, in sicer pod strogo kontrolo policije. Nihče nima pristopa v tvornico razen inženirjev in komisarjev za ameriško obrambo.

Posamezne dele letal bodo varili s pomočjo strojev, kar bo prihranilo mnogo ročnega dela. Bombnik tipa »B 24« s štirimotorji ima n. pr. 450.000 spojk. Pet in sedemdeset odstotkov tega dela je bilo doslej treba izvršiti z roko. Po novi metodi se bo ročno delo posledje reduciralo ravno na polovico.

Nedavno so izračunali, da je potrebno v običajnih razmerah 858.000 ur za zgraditev 10 dvomotornih bombnikov. Ko je bil ime-

novan za šefa Fordove tvornice je Charles Sorenson bil zelo iznenaden, ko je sešel, koliko spojk je treba za izgotovitev enega samega bombnika. Potem pa se je lotil dela in je odkril način za poenostavljenje dela. V kračkem so spravili v obratovanje tudi novo napravo za spojke.

Tvorničar Ford ni novinec v izdelovanju letal. Že l. 1920. je gradil prva transportna letala iz kovine. To so bili trimotorni avijoni. Nedavno pa je povedal, da se zdaj pripravljajo motor letala z 12 cilindri. Poskusi z letalom te vrste se že vrše, ne vedo pa še, s kakšnim uspehom.

H. Adams:

Daisy in Rosemary

Roman

»Kaj meniš, Bill?« se je Doran obrnil k nečaku. »Sam sem prvi sprožil ta predlog,« je Bill z nasmehom odvrnil. »Rekel sem nadzorniku, da imamo v hiši preizkušeno jasnovidko...«

»Si ti za to, Rosemary?« je Carter vprašal dekle. Skoraj nezavedoma se je bil obrnil k drugi osebi, ki jo je imel nadzornik za sumljivo.

Daisy se je zdržnila. »Prav za prav ne, striček. Tako neznano se mi zdi.«

»A Rosemaryji se pač gotovo ni bati razkrinkanja.« Pritajen nasmeh je podčrtal Eline besede.

»Kaj prida ne more biti iz tega,« se je oglašil Gaster, škodilo pa tudi ne bo, bi dejal.«

»Videti je, da ste se premislili?« je z nasmehom rekel Bill.

ene so utrnili. Prešlo je nekaj minut. Nato se je začul njen globoki, na pol pristrti glas, ki ga je bilo pa vendar razločno slišati po sobi.

»Tatú je treba najti... Vse naše misli morajo meriti samo na to... Nejeverneži in posmehljivi naj izvolijo zapustiti sobo — njihovo nasprotovanje bi nas oviralo...«

Nihče se ni ganil.

»Amy Carterjeva... pridi semkaj.« Gospa Carterjeva je ubogljivo sedla na stol nasproti jasnovidke.

»Glej v kristal!« Spet je prešlo nekaj minut.

»Vidiš kaj?«

»Ne še... Ne zanesem se... Pač...« Globok molk. Komaj so se upali dihati. Kai je neki videla?

»Oblak vidim... Razblinja se... Zda nekaj črnega... Ne, rdečega... To je moja skrinjica!... Zda je spet izginila... Temna senca...«

»Moški?« je šepnila jasnovidka.

»Da... moški... visok moški... sklanja se nad nečim...«

Luči so se mahoma spet zablašale. Vsi so se zdržnili — preplašeni in oslepljeni.

»Kdo je prižgal luč?« je razdraženo zaklicala Ela.

»Jaz,« je mirno odvrnil Bill. »Mislil sem, da je že konec.«

»Utrnite jo spet!« Daisy je bila kar vesela, ko se je soba razsvetlila. Napetost ji je bila postala neznosna. A kaj je bilo Billu, da je utrnul luč? Ali se je mar česa bal?

Bill je ubogal, in spet sta zavladala molk in tema.

»Doran Carter!« je rekel Elin globoki glas.

Carter se ni štel za primerno osebo. Nikoli še ni bil ničesar videl in zmerom se je tmel v tem oziru za nejevernega. Toda Eline jasnovidstvo je bilo že enkrat rešilo malega Dorjeja in Amy je tako trdno verovala vanj! Ubogljivo je šel na drugo stran mize in se zazrl v kristalno kroglo, trudeč se, da bi odgnal vse drugotne misli.

Izprva ni videl ničesar in tudi ni pričakoval, da bi kaj videl. Nato se mu je zazdelo, da se v središču krogle nekaj gblie. Morda zabrisana elka predmetov v sobi, ki so se vkljub temi zrcalili v globini kristala.

»Ali vidiš kaj?«

Vprašanje je bilo komaj slišno. In Carter ni odgovoril nanj. Kajti zdela se mu je, da vidi nekakšno senco, nekakšen obraz — ne, res ga je videl. Bil je Bill. Bill ga je gledal, očji so se mu večje iskriale. Ali je bil res on, ali so ga njegove lastne

zaskrbljene misli vodile za nos? Nehote je rahlo vzkriknil — in kar je videl, je mahoma izginilo.

»Ne vidiš ničesar?« je vprašala Ela.

»Zdelo se mi je, da vidim nekaj,« je zamrmral. Vsak je slišal te besede in vsak je z zastajajočo sapo čakal, kaj še poreče. A Carter se ni zavedal navzočnosti drugih ljudi. Vse njegove misli so bile uprte v srce skrivnostnega kristala.

Sence so se pojavljale in izginjale. Nato se je razločno oblikoval predmet, ki mu je bil znan in drag. Tako jasno, tako razločno se ga pred njim, da se mu je zdelo: prišel bi ga lahko! Kristal, Ela, vse je bilo izginilo — videl je samo tisto, kar mu je malone prijemljivo lebelo pred očmi...

»Proč!« je rekel na glas in vstal.

»Luč, prosim,« je zaklicala Ela, in Sid je stopil k stikalu.

Vsi so strmeli v Carterja. Stal je ob svojem stolu in se držal za oči. Nato je brez besede, z nekam onofekacijskimi se koraki, odšel skozi vrata.

Ostala družba se je molče spogledala. Kai je bil videl, kam je bil šel? Če je bila teta Amy zablja podvržena vplivom, je bil Carter vendarle trezen, jasno misleč človek! O'kod njegovo čudno vedenje? Ali je bilo res mogoče, da se mu je pokazala resnica, ki so jo vsi iskali?

Ela je molče naslanjala glavo v dlani in zrla v kristalno kroglo pred seboj. Daisy je nečisto sedela na svojem stolu, srce ji je razbijalo in vpraševala se je, kaj se je zgodilo in kaj se prid. Gaster in Alisa sta v skrbih gledala drug drugega. Nazadnje je gospa Carterjeva pretrgala molk.